

Janja Bec, Osnovna šola Prule

PROJEKT: DOMAČE BRANJE PRI ZGODOVINI V ŠESTEM RAZREDU

UVOD

Aktivna vloga učencev v učnem procesu je skupaj z gradnjo različnih vrst znanja (od deklarativnega do procesnega) ključni poudarek posodobljenega učnega načrta za zgodovino v osnovni šoli. Pri tem je še posebej pomembna vloga učitelja, ki učence usmerja z raznovrstnimi didaktičnimi pristopi, kot so projektno delo, avtentično in raziskovalno učenje, terensko delo, medpredmetno povezovanje itd.

Sodobni didaktični pristopi, ki temeljijo na aktivnih oblikah in metodah pouka, so nedvomno temeljni pogoj za kakovostno, uporabno in kar se da trajno znanje učencev. Takšni pristopi od učitelja zahtevajo zelo premišljeno in natančno učnociljno in procesno-razvojno načrtovanje, od učencev pa veliko mero samostojnosti, kritičnosti in notranje motiviranosti za delo.

S sodobnimi didaktičnimi pristopi učitelj pri učencih praviloma doseže neprimerljivo več aktivnosti in samoiniciativnosti kot s klasičnimi (tradicionalnimi) učnimi oblikami in metodami. Toda pri tem je treba opozoriti tudi na težave in »pasti« omenjenih pristopov.

Učitelji opažamo, da se učenci pri nalogah avtentičnega tipa, ki od njih zahtevajo več samostojnosti in kritičnosti, pogosto soočajo s težavami, zaradi katerih je lahko delo ovirano tudi do te mere, da naloga ne doseže načrtovanega namena.

Pri tem naj v prvi vrsti poudarimo problem samostojnega branja in analize besedila, torej aktivnosti, ki predstavlja najpomembnejše sredstvo za spoznavanje zgodovine in je zato pri pouku zgodovine nepogrešljiva. Tu ne mislimo le na specifične bralne težave, s katerimi se izraziteje srečujejo posamezni učenci v vsakem osnovnošolskem razredu, ampak predvsem na pomanjkanje notranje bralne motivacije. Ta kljub velikim naporom učiteljev pri razvijanju bralnih navad na razredni stopnji na predmetni stopnji močno upade in predstavlja veliko oviro pri samostojnem učenju.¹

Drugi problem so pomanjkljive bralne strategije, ki otežujejo razumevanje prebranega in s tem še dodatno odvrčajo učence od branja. Mnogo učencev na predmetni stopnji iz prebranega besedila ne zna izluščiti bistvenih poudarkov oz. problemov. Ukvarjanje z besedilom zanje predstavlja izjemno velik napor ter hkrati vedno znova povzroča občutke neuspešnosti.

Aktivne oblike in metode pouka zahtevajo veliko samostojnega ukvarjanja s primarnimi in sekundarnimi pisnimi viri. Pri tem učitelji opažamo, da učenci pri pripravi projektnih ali drugih avtentičnih nalog pogosto ne upoštevajo poučnega gradiva s področja zgodovine, ki jim ga nudi (šolska) knjižnica. Najraje posegajo po izključno internetnih virih, pri čemer ne znajo presoditi, kakšna je njihova kakovost.

V iskanju možnosti, kako približati učencem poučno knjižno gradivo s področja zgodovine ter jih s tem spodbuditi k branju in k samostojnemu raziskovanju zgodovinskih problemov, smo v sklopu zgodovine v 6. razredu pripravili učno uro v šolski knjižnici. Delo v šolski knjižnici predstavlja temeljni del projekta, v okviru katerega vsak učenec po lastnem izboru prebere eno poučno knjigo s področja zgodovine in jo predstavi sošolcem.

MEDPREDMETNO POVEZOVANJE: UČNA URA ZGODOVINE V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Učenci med učno uro zgodovine v šolski knjižnici spoznajo postavitev in vrste poučnega gradiva s področja zgodovine, ki ga hrani knjižnica. Po uvodni predstavitvi šolske

¹ O upadu bralne motivacije v višjih razredih osnovne šole pišeta tudi Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: ZRSŠ, str. 73–80.

knjižnice in njenega gradiva s področja zgodovine sledi delo v skupinah. Vsaka skupina (3–4 učenci) s pomočjo nalog na delovnem listu z različnih vidikov preuči pet izbranih poučnih (strokovnih) knjig.

Pri načrtovanju nalog za delo v šolski knjižnici smo upoštevali nekatere operativne cilje iz veljavnega (a še ne posodobljenega) osnovnošolskega programa Knjižničnega informacijskega znanja (KIZ) za 6. razred:

Učenec/učenka:

- »spozna klasifikacijski sistem, ki povezuje vsa področja človekovega ustvarjanja,
- seznaneni se z UDK-vrstilcem kot iskalnim elementom,
- spozna glavne skupine UDK-sistema in postavitev gradiva znotraj UDK-skupin,
- spozna vrste referenčnih virov,
- usvoji način iskanja informacij s pomočjo referenčnih virov,
- uporablja enciklopedije in leksikone,
- zna izbrati ustrezen informacijski vir za rešitev določene naloge,
- razume vrednost informacije za vsakdanje življenje,
- se uvaja v način iskanja informacij s pomočjo klasičnih informacijskih virov«. ²

Iz posodobljenega učnega načrta za zgodovino v 6. razredu osnovne šole smo pri načrtovanju upoštevali naslednje procesno-proceduralne standarde znanja:

Učenec/učenka:

- »razvije spretnosti časovne in prostorske predstavljivosti,
- razvije spretnost zbiranja in izbiranja informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature v različnih medijih,
- razvije zmožnost preproste analize, sinteze in interpretacije uporabnih in verodostojnih informacij in dokazov iz različnih zgodovinskih virov in literature,
- razvije zmožnost oblikovanja samostojnih sklepov, pogledov, mnenj, stališč, izvirnih predlogov in rešitev,
- razvije spretnost različnih oblik komunikacije (ustno, pisno)«. ³

Večji del učne ure v šolski knjižnici poteka v skupinah s pomočjo nalog na delovnih listih. V njih se pričakuje, da učenci že poznajo CIP – kataložni zapis v publikaciji (kje se nahaja, katere podatke vsebuje) in osnovna pravila navajanja virov. Zato je pomembno, da učitelj pred izvedbo predstavljene učne ure v knjižnici pri pouku razloži omenjene pojme in njihovo uporabnost. Pravila za navajanje knjižnih in spletnih virov⁴ lahko vključimo v obravnavo prve obvezne teme iz učnega načrta, in sicer pri tretjem učnem sklopu (Kako spoznavamo preteklost?), ko učenci spoznajo različne vrste zgodovinskih virov in ustanove, ki jih hranijo.

Glavni namen skupinskega dela v šolski knjižnici je soočenje učencev s konkretnimi primeri gradiva s področja zgodovine, ki jim bo v pomoč pri pripravi projektnih nalog, pri raziskovalnemu delu ali samostojnem učenju zgodovine tudi v prihodnjih šolskih letih. Pri delu z izbranim knjižnim gradivom se učenci urijo v iskanju določenih informacij, pri čemer morajo poleg besedila upoštevati tudi slikovno gradivo, zemljevide, imenska in stvarna kazala ter druge načine prikazov v strokovnem (poučnem) gradivu.

Pri izboru petih knjig, na katere se nanašajo vprašanja na delovnem listu vsake skupine, smo morali upoštevati dejstvo, da je večina poučnega gradiva v šolski knjižnici na voljo največkrat le v enem izvodu. Zato smo v izbor petih knjig za vsako skupino poleg tistih, ki jih knjižnica hrani v več enakih izvodih, vključili še takšne, ki so izšle v zbirki.

S pomočjo izbranih knjig smo poskušali oblikovati naloge, ki so vključevale tudi nekatere vsebinske poudarke iz učnega načrta za zgodovino v 6. razredu. Npr: zgodovinska obdobja, določanje stoletij in tisočletij, značilnosti prvih visokih kultur (nastanek prvih pisav, gradbeništvo, znanost, umetnost), izumi novega veka itd. Zato je projekt smiselno izvesti v okviru izbirnih tem (Človek razmišlja, ustvarja in gradi ali *Začetki znanosti, umetnosti in verovanja*).

V nadaljevanju sta predstavljena potek učne ure v šolski knjižnici in primer delovnega lista (Učna ura zgodovine v šolski knjižnici) za eno izmed petih skupin.

2 Leta 2008 je bil sprejet posodobljeni kurukul Knjižnično informacijsko znanje za osnovno šolo, ki pa se v šole še ne vpeljuje, saj ni dokončno poenoten s preostalimi že prenovljenimi učnimi načrti za osnovno šolo. Zato smo pri načrtovanju predstavljene učne ure zgodovine v šolski knjižnici uporabili trenutno veljavni program Knjižnično informacijska znanja (2005), str. 13, 14. Dostopno na spletni strani: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Knjiznicna_inf_znanja.pdf (dostop: 24. 2. 2013).

3 Posodobljeni učni načrt za zgodovino (2011), str. 39. Dostopno na spletni strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (dostop: 24. 2. 2013).

4 Pri tem je treba učence opozoriti, da je to le eden od številnih pravilnih načinov navajanja virov. Smiselno je, da učitelji na predmetni stopnji dorečejo enotna pravila navajanja virov z osnovnimi biografskimi elementi. S tem se ognemo nepotrebnemu obremenjevanju učencev z različnimi načini navajanja virov. Pri vsakem predmetu posebej je smiselno, da učitelji na predmetni stopnji dorečejo enotna pravila navajanja virov z osnovnimi bibliografskimi elementi.

POTEK UČNE URE V ŠOLSKI KNJIŽNICI:	
1. UVODNI DEL (15 minut)	
Učitelj, knjižničar	Učenci
<p>Knjižničar ob sprejemu šestošolcev v knjižnici učencem pove, da bo del učne ure v knjižnici potekal v petih, že oblikovanih skupinah. Ker ima vsaka skupina svojo mizo, na kateri je seznam članov skupine, učence prosi, naj se usedejo po skupinah.</p> <p>Učiteljev uvod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pogovor o vrstah knjižnic ter o vrstah zgodovinskih virov, ki jih hranijo knjižnice; • predstavitev ciljev učne ure v šolski knjižnici (učenci bodo spoznali poučno gradivo s področja zgodovine, ki ga hrani šolska knjižnica in jim bo v pomoč pri pripravi projektnih nalog in samostojnem učenju zgodovine tudi v prihodnjih šolskih letih, v izbranem knjižnem gradivu bodo poiskali določene podatke, ponovili navajanje virov ...) in razdelitev delovnih listov; • predstavitev delovnega lista in s tem poteka dela. <p>Knjižničarjev uvod:</p> <ul style="list-style-type: none"> • predstavitev šolske knjižnice OŠ Prule, • o postavitvi knjižničnega gradiva po različnih področjih. <p>Knjižničar pospremi najprej učence prvih dveh, nato pa še naslednjih treh skupin do preglednice, ki uporabnikom knjižnice pomaga pri ugotavljanju postavitev posameznih vrst gradiva. Učenci ugotovijo, kako je označeno strokovno (poučno) gradivo s področja zgodovine (barva, številka) ter poiščejo police z oznako 93/94. Med pregledovanjem gradiva knjižničar učence opozori na različne vrste poučnega (strokovnega) gradiva in na oznake na knjižni nalepki. Medtem ko si skupine skupaj s knjižničarjem izmenično ogledajo postavitev strokovnega (poučnega) in referenčnega gradiva s področja zgodovine, učitelj usmerja učence pri reševanju nalog 2 b in 2 c.</p>	<p>Usedejo se po skupinah.</p> <p>Naštejejo knjižnice, ki so jih že obiskali. S pomočjo konkretnih primerov ugotovijo, da razlikujemo naslednje vrste knjižnic: nacionalna knjižnica (NUK); šolske knjižnice (npr. OŠ Prule, Gimnazija Poljane), splošne knjižnice (npr. KOŽ, Knjižnica Rudnik itd.), specialne knjižnice (knjižnice različnih inštitutov, ministrstev, sodišč, muzejev itd.), univerzitetne in visokošolske knjižnice (npr. FF, FDV itd.). Učenci povedo, da gradivo v knjižnici uvrščamo med pisne (knjige, zemljevidi, revije, časopisi ...) in avdiovizualne zgodovinske vire (CD-ji, DVD-ji ...).</p> <p>Poslušajo navodila.</p> <p>Rešujejo delovni list. Dopolnijo besedilo v nalogi 1.</p> <p>V spremstvu knjižničarja: poiščejo polico s poučnim gradivom s področja zgodovine in se seznanijo z načinom označevanja gradiva z UDK-vrstilcem. Po ogledu rešijo nalogo 2 a.</p> <p>Rešujejo delovni list (naloga 2 b, c).</p>
2. GLAVNI DEL (30 minut)	
Učitelj, knjižničar	Učenci
<p>Učitelj poda napotke za delo v skupinah. Na glas prebere navodilo naloge 3 in preveri, ali vsi učenci vedo, kaj je CIP, kje v knjigi se nahaja ter katere pomembne podatke o knjigi najdemo v njem. Pred reševanjem nalog opozori na simbol , ki predstavlja namig za reševanje naloge.</p> <p>Učitelj in knjižničar spremljata in usmerjata delo v skupinah.</p>	<p>Povedo, da kratica CIP pomeni Kataložni zapis v publikaciji. Iz njega lahko razberemo, kdo je avtor, ilustrator, založba, kraj in letnico izdaje itd.</p> <p>V sklopu naloge 3 učenci pregledajo dano gradivo, sledi ustno poročanje: vsak na kratko predstavi izbrano knjigo preostalih članom skupine (avtor, naslov, založba, leto in kraj izdaje, tematika).</p> <p>S pomočjo danega knjižnega gradiva rešujejo naloge na delovnem listu.</p>
3. DOMAČA NALOGA	
<p>Učenci se še isti dan ali v naslednjih dneh po pouku vrnejo v šolsko knjižnico in dokončajo naloge, ki jih niso rešili pri pouku. Izbrana literatura jim je v knjižnici na voljo en teden. Rešeni delovni list morajo prinesiti k naslednji uri zgodovine.</p>	

DELOVNI LIST: UČNA URA ZGODOVINE V ŠOLSKE KNJIŽNICE

NALOGA 1: Prisluhni šolskemu knjižničarju, ki bo na kratko predstavil šolsko knjižnico. Njegov uvod ti bo pomagal dopolniti spodnje besedilo.

Knjižnica Osnovne šole Prule šteje okrog _____ enot knjižničnega gradiva in je namenjena njenim učencem in strokovnim delavcem. _____ knjige so razporejene po starostnih stopnjah in abecednem redu avtorjev oziroma naslovov, strokovno (poučno) gradivo pa je urejeno po sistemu _____ (univerzalne decimalne klasifikacije), in sicer s številkami od _____ do _____.

NALOGA 2: Mirno se sprehodi po knjižnici in poišči police, na katerih se nahaja **strokovno (poučno) gradivo** z geslom **zgodovina**. Odgovori na vprašanja.

- a) Zapiši številko, s katero je označeno **knjižnično gradivo s področja zgodovine**. Št.: _____
- b) Na policah lahko zaslediš različno knjižnično gradivo. Našteti pojmi označujejo **različne vrste knjižničnega gradiva**. Smiselno jih poveži z njihovimi razlagami.

monografija	revije
serijska publikacija	znanstveno ali strokovno delo (knjiga)
Audio- in videogradivo	zgodovinski atlas, zemljevidi
kartografsko gradivo	enciklopedije, leksikoni
referenčno gradivo	CD-ji, DVD-ji, CD-ROM-i ...

- c) Ugotovi, kje v šolski knjižnici se nahaja **referenčno gradivo** (enciklopedije, leksikoni), ki je namenjeno čitalniški uporabi. Kako je označeno gradivo, ki si ga uporabniki knjižnice ne morejo izposoditi na dom? Zakaj je to gradivo namenjeno le čitalniški uporabi?

NALOGA 3: SKUPINSKO DELO (1. skupina)

Na mizi so knjige, ki jih boste uporabljali pri delu v skupinah. Da si ustvarite prvi vtis o gradivu, ki ga boste kasneje preučili z različnih vidikov, vsak učenec izbere eno knjigo, jo prelista in ugotovi njeno tematiko. Nato poišče CIP* izbrane knjige, iz njega razbere avtorja(e), založbo, kraj in leto izida. Sledi ustno poročanje: vsak učenec na kratko predstavi svojo knjigo ostalim članom skupine.

*CIP – kataložni zapis o publikaciji

Knjiga 1: »V AMERIKO«

- a) Iz knjige z naslovom »V Ameriko« izpiši naslednje podatke:

AVTOR:
NASLOV:

KRAJ IZDAJE:
ZALOŽBA:
LETO IZDAJE:

- b) Glede na naslov knjige, naslove poglavij, kratke obnove na zadnji platnici knjige ter glede na ilustracije sklepaj o vsebini knjige. Kaj meniš, o čem govori knjiga »V Ameriko«?

- c) Katero zgodovinsko obdobje opisuje knjiga? Ustrezno obkroži.

PRAZGODOVINA STARI VEK SREDNJI VEK NOVI VEK MODERNA DOBA

Knjiga 2: »OSEBNOSTI«

- a) Dopolni. V **leksikonu** so zapisani življenjepisi _____, ki so se s svojim dejanji oziroma dosežki zapisali v slovensko zgodovino. Leksikon je sestavljen iz dveh knjig, v prvi so gesla od črke A do črke _____, v drugi pa od črke _____ do črke Ž.

- b) V naslovu leksikona poišči sopomenko za besedo življenjepis.

ŽIVLJENJEPIS ali **B** _____ **G** _____ _____ **A**

- c) Predstavljaš si, da pripravljáš projektno nalogo o **Rudolfu Maistru**, »borcu za severno mejo«, ki je s svojo vojaško akcijo dosegel, da je Maribor po prvi svetovni vojni ostal slovenski. Na kateri strani se nahaja Maistrov življenjepis?

- _____
č) Dopolni s pomočjo leksikona. **Janez Mandelc** je bil prvi _____ v Ljubljani in na Slovenskem. V Ljubljani je deloval v _____ stoletju.

Knjiga 3: »KAKO SO ŽIVELI GRKI«

- a) V nekaterih poučnih knjigah lahko na zadnjih straneh zasledimo **slovarček strokovnih pojmov**. Primer takšnega slovarčka najdeš tudi v knjigi »Kako so živeli Grki«.

Naštete pojme poveži z ustreznimi razlagami. Pri tem si pomagaj s slovarčkom na strani 92 in 93.

gimnazij ali palestra	sužnji v Sparti
heloti	telovadni prostori
polis	mestna država
akropola	plesalka na večernih zabavah za moške
hetera	utrjena vzpetina nad mestom

- b) Predstavljaš si, da pripravljáš projektno nalogo o starih Grkih. Iz knjige »Kako so živeli stari Grki« si prepisal/-a nekaj podatkov. Na koncu projektne naloge je vedno potrebno napisati vse uporabljene vire oz. literaturo. Kako to narediš v danem primeru?

Pri navajanju vira si pomagaj z naslednjimi pravili:

Če imamo knjigo enega avtorja, navedemo naslednje podatke:

Priimek, I. Naslov dela. Kraj izida: založba, letnica.

Če imamo knjigo, ki ima več kot tri avtorje, navedemo naslednje podatke:

Naslov dela. Kraj izida: založba, letnica.

Knjiga 4: »SLOVENSKA KRONIKA XIX. STOLETJA: 1800–1860«

- a) Dopolni. Knjiga predstavlja znanstveno monografijo, ki jo je leta _____ v Ljubljani izdala založba _____. Knjiga ima _____ strani. Sestavljena je iz številnih krajših člankov različnih avtorjev, ki opisujejo življenje Slovencev v _____ stoletju. Prispevek na str. 132 govori o _____

- b) Odpri knjigo na strani 394 in ugotovi, katerega leta je v Ljubljano pripeljal prvi vlak. Letnici prvega prihoda vlaka v Ljubljano določi še stoletje in tisočletje.

Preuči slikovno gradivo na strani 383 in razloži, zakaj so železnico, eno najpomembnejših tehničnih pridobitev 19. stoletja, nekateri sodobniki označili kot »hudičevo delo«.

Knjiga 5: »MALI ZGODOVINSKI ATLAS«

Zemljevid na strani 10 prikazuje območja prvih visokih kultur (prvih civilizacij). Zanje je značilno, da so zgradile prva mesta, ustanovile prve države, razvile prve pisave in napredne oblike namakalnega poljedelstva.

- a) Iz zemljevida razberi, kdaj in kje so nastale prve visoke kulture ter njihove značilnosti. Ugotovitve zapiši v preglednico. Pod preglednico zapiši uporabljeni vir.

Ime visoke kulture (civilizacije)	Kje? (Ime celine, imena rek.)	Del katerih držav je območje danes? (Pomagaj si z atlasom svata.)	Čas nastanka?	Značilnosti, znanja?
MEZOPOTAMSKA				
EGIPČANSKA				
KRETSKA IN MIKENSKA				
INDIJSKA				
KITAJSKA				
PREDKOLUMBOVSKA				

Vir:

- b) Razmisli in odgovori: Obstoja ene izmed zgoraj naštetih prvih visokih kultur ne moremo umestiti v zgodovinsko obdobje starega veka. Razmisli, v katero? Zakaj? _____

⌚ čas

DRUGA UČNA URA: ANALIZA DELA V ŠOLSKI KNJIŽNICI

Pri naslednji učni uri zgodovine sledi pregled nalog na delovnih listih, ki so jih učenci reševali v šolski knjižnici. Pregled prve in druge naloge učitelj izpelje frontalno. V okviru tretje naloge sledi poročanje skupin. Vsaka skupina predstavi ugotovitve k posameznim knjigam. Posebno pozornost posvetimo zadnji nalogi, ki je enaka pri vseh skupinah in so jo učenci rešili s pomočjo zgodovinskega atlasa. Prvi cilj naloge je, da se učenci urijo v branju zgodovinskega zemljevida (upoštevajo naslov zemljevida, legendo, primerjajo zemljevid z aktualno karto sveta itd.). Obenem razširijo znanje o prvih visokih kulturah, ki jih z različnih vidikov (pisava, gradbeništvo, umetnost ...) spoznavajo v okviru izbirnih tem v 6. razredu. Pregled sklenemo s ponovitvijo s pomočjo kratkih vprašanj, ki se navezujejo na znanja, ki so jih učenci usvojili z reševanjem nalog v šolski knjižnici (npr. Katere vrste referenčnih virov najdemo v šolski knjižnici? Kakšna je njihova uporabnost? Imenuj zgodovinsko osebo, ki je zaslužna, da je Maribor danes slovenski.).

Ob koncu ure učitelj učence pozove, naj za domačo nalogo obiščejo šolsko ali kako drugo knjižnico in poiščejo knjigo s področja zgodovine, ki se jim zdi najbolj zanimiva in bi jo izbrali za domače branje pri zgodovini. Opozori jih še, naj izbrano knjigo prinesejo k naslednji uri zgodovine, ko bodo dobili natančnejša navodila glede izvedbe projekta.

TRETJA UČNA URA: PROJEKT – DOMAČE BRANJE

Učenci poročajo, katero knjigo so izbrali in kje so si jo izposodili. Nato učitelj razdeli delovne liste z nalogami, ki jih bodo reševali v okviru domačega branja, jim pojasni morebitne nejasnosti (npr. kdo je zgodovinska oseba) in določi rok za oddajo. Ker smo pri pripravi nalog poskušali slediti napotkom za razvijanje uspešnih bralnih učnih strategij,⁵ pri tem učitelj učence še posebej opozori na naloge v prvem delu, ki jih morajo rešiti, preden se lotijo branja, ter na naloge v drugem delu, ki so namenjene reševanju po branju.

Po pregledu delovnega lista za domače branje učitelj poda še navodila za izvedbo govornega nastopa, v katerem vsak učenec sošolcem ustno predstavi izbrano knjigo, ter kriterije za ocenjevanje projekta.

Oporne točke, ki jih mora učenec upoštevati pri pripravi ustne predstavitve (govornega nastopa):

1. NASLOV IZBRANE KNJIGE IN AVTOR(JI).
2. UMEMSTITEV DOGAJANJA V ZGODOVINSKO OBDOBJE.
3. KRATEK OPIS TEMATIKE, KI JO OBRAVNA IZBRANA KNJIGA.
4. KAKO JE TEMATIKA PREDSTAVLJENA? PRAKTIČNI PRIKAZ S POMOČJO KNJIGE. (Npr. s pomočjo fotografij, risb, časovnega traku, slovarčka strokovnih izrazov, grafov, tabel ...)
5. OCENA KNJIGE. BI JO PRIPOROČAL SOŠOLCEM? UTEMELJITEV.

Predvideni čas ustne predstavitve: 3–4 minute.

Opisni kriteriji za oceno ustne predstavitve:

Učenec/-ka je v svojo predstavitev vključil/-a vseh pet elementov (avtor in naslov, umestitev v zgodovinsko obdobje, kratka predstavitev vsebine, praktični prikaz s pomočjo knjige, ocena knjige).	5 4 3 2 1				
Učenec/-ka natančno pozna vsebino izbrane knjige. Izpostavi bistvo. Pravilno umesti dogajanje v zgodovinsko obdobje. Ustrezno uporablja strokovno terminologijo. Zna odgovoriti na vprašanja povezana z izbrano knjigo.	5 4 3 2 1				
	5*	4*	3*	2*	1*
Učenec/-ka je izbral/-a ustrezno slikovno in drugo gradivo, ki ga uporablja v podporo (demonstracijo) pri predstavitvi izbrane knjige.					
Predstavitev je prepričljiva, jasna, razumljiva in zanimiva. Učenec/-ka je obrnjen/-a k občinstvu, govori tekoče, razločno, v zbornem jeziku. Predstavitev je izvedel/-la znotraj predvidenega časa.					

*5 (prepričljivo), 4 (zmerno prepričljivo), 3 (povprečno), 2 (zmerno slabo), 1 (slabo)

Kriterij za določitev končne ocene projekta Domače branje pri zgodovini v 6. razredu:

	DELOVNI LIST: DOMAČE BRANJE PRI ZGODOVINI	USTNA PREDSTAVITEV DOMAČEGA BRANJA	SKUPAJ:	OCENA:
Predvideno število vseh točk:	30 točk	20 točk	50 točk	odl (5): 50–45 točk pd (4): 44–39 točk db (3): 38–32 točk zd (2): 31–24 točk nzd (1): 23–0 točk
Število doseženih točk:				

V nadaljevanju je predstavljen delovni list za domače branje.

DOMAČE BRANJE PRI ZGODOVINI V 6. RAZREDU

Ime in priimek učenca: _____ Razred: _____

Datum oddaje: _____

Obišči šolsko ali kako drugo knjižnico. Poišči knjigo s področja zgodovine, ki se ti zdi zanimiva, in jo preberi. **POZOR:** Preden se lotiš branja izbrane knjige, je pomembno, da rešiš naloge, ki so označene z naslovom »PRVI DEL«. Naloge z naslovom »DRUGI DEL« so namenjene reševanju po tem, ko prebereš knjigo.

PRVI DEL: Naloge reši pred branjem.

(2 točki)

Naslov izbrane knjige:
Avtor(ji):

1. Kaj te je pritegnilo k branju izbrane knjige? Kje si si knjigo izposodil/-a?

(2 točki)

2. Glede na naslov knjige, naslove poglavij ter glede na ilustracije sklepaj o vsebini knjige. Kaj meniš, o čem govori knjiga?

(1 točka)

3. Razmisli in zapiši.

(4 točke)

Kaj že veš o temi, ki jo predstavlja izbrana knjiga? Kaj bi o tej temi še želel/-a izvedeti?

Kaj že vem o tej temi? VEM, DA ...	Kaj želim izvedeti? IZVEDETI ŽELIM, (kdo/kje/kdaj/zakaj/ kako ...)

DRUGI DEL: Naloge reši po branju.

1. Katero zgodovinsko obdobje opisuje knjiga? Ustrezno obkroži.

(1 točka)

PRAZGODOVINA STARI VEK SREDNJI VEK NOVI VEK MODERNA DOBA

2. V katero stoletje (stoletja) lahko umestiš dogajanje, ki ga opisuje knjiga?

(1 točka)

3. Katere načine prikazovanja je (so) avtor(ji) uporabil(i), da bi bralcu omogočil(i) čim boljše razumevanje obravnavane tematike? Ustrezno obkroži oz. dopolni s svojim odgovorom.

(1 točka)

a) fotografije č) zemljevidi f) grafikoni
b) risbe, skice d) imensko in stvarno kazalo g) tabele
c) časovni trak e) slovarček strokovnih pojmov h) _____

4. Imenuj tri zgodovinske osebnosti, ki si jih zasledil/-a v knjigi. Poleg njihovih imen napiši, s čim so se ukvarjale oz. po čem so znane.

(3 točke)

Ime zgodovinske osebnosti	S čim se je oseba ukvarjala oz. po čem je znana?

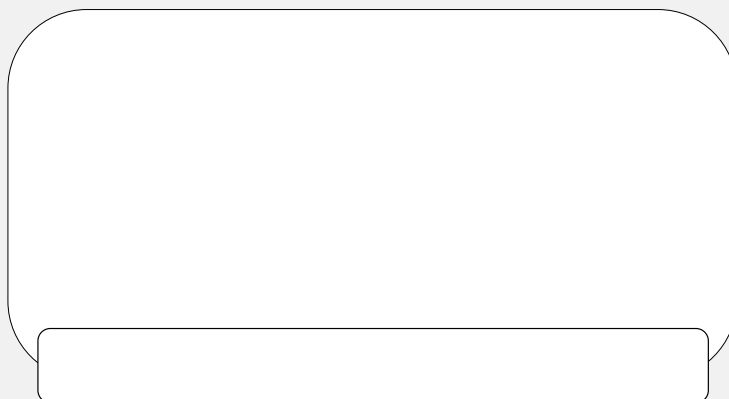
5. Izpiši vsaj tri podrobnosti (zanimivosti), ki si jih izvedel/-a ob branju izbrane knjige. (3 točke)

1. _____

2. _____

3. _____

6. Natančno prouči slikovno opremo izbrane knjige. Izberi ilustracijo ali fotografijo, ki se ti zdi najbolj zanimiva, in jo preriši. Pod sliko napiši, kaj predstavlja. (3 točke)

7. Ali bi izbrano knjigo lahko priporočil/-a sošolcem? Svojo odločitev utemelji. (1 točka)

8. Napiši kratko obnovo vsebine knjige (120–200 besed). Obnova naj vsebuje uvod, jedro, zaključek in navedbo vira. (8 točk)

V uvodu zapiši, katero zgodovinsko obdobje opisuje izbrana knjiga ter naštej glavne značilnosti tega obdobja. (2 točki)

V jedru na kratko izpostavi glavne teme (probleme), ki jih obravnava knjiga. Če je izbrana knjiga zelo obširna in zajema več zgodovinskih obdobj, izberi poglavje, ki se ti je zdelo najbolj zanimivo, in ga na kratko predstavi. (3 točke)

V zaključku zapiši, na katera vprašanja, ki si si jih zastavil/-a pred branjem (glej: PRVI DEL), si v izbrani knjigi našel/-la odgovor ter na katera vprašanja boš moral/-a poiskati odgovore v drugih virih. (2 točki)

Na koncu navedi vir. Pri tem upoštevaj spodnja pravila. (1 točka)

Če imamo knjigo enega avtorja, navedemo naslednje podatke:

Priimek, I. Naslov dela. Kraj izida: založba, letnica.

Če imamo knjigo, ki ima več kot tri avtorje, navedemo naslednje podatke:

Naslov dela. Kraj izida: založba, letnica.

☛ Pri pisanju kratke obnove je treba izluščiti glavne poudarke (bistvo). Pri tem ti je lahko v veliko pomoč, če vsebino knjige povzameš najprej v obliki miselnega vzorca. Miselni vzorec nato pretvoriš v besedilo.

Skupaj: 30 točk

Število doseženih točk: _____

SKLEP

Za izvedbo predstavljenega projekta je skupaj predvidenih 6 šolskih ur (1 ura za skupinsko delo v knjižnici, 1 ura za analizo dela v knjižnici in 4 ure za načrtovanje domačega branja ter ustne predstavitve). Po izvedbi lahko rečemo, da je projekt dosegel svoj namen, saj so šestošolci pokazali zelo veliko zavzetost in samostojnost tako pri delu v knjižnici kot pri domačem branju.

V šolski knjižnici so se učenci поблиže seznanili z razpoložljivim poučnim gradivom s področja zgodovine, ponovili navajanje virov ter se urili v iskanju nekaterih podatkov in zgodovinskih dejstev iz različnih vrst knjižnega gradiva. Predstavljeno učno uro v šolski knjižnici bi bilo v prihodnje smiselno nadgraditi še z dodatno uro, v kateri bi učenci s pomočjo konkretnih nalog spoznali še podatkovno zbirko slovenskega vzajemnega kataloga COBIB.SI.

Kot še posebej uspešen se je izkazal projekt domačega branja, v sklopu katerega je moral vsak učenec glede na svoj interes poiskati poučno zgodovinsko knjigo, jo prebrati in nato še pisno in ustno predstaviti. Za domače branje sta bila na voljo dva meseca. Učenci so večinoma posegali po poučnih knjigah z veliko slikovnega gradiva. Med njimi so prevladovali teme starega veka (Stari Grki, Rimljani, Feničani ...) in srednjega veka (Vikingi, Marco Polo, gradovi in vitezi, Krištof Kolumb ...). Nekateri učenci so se odločili za bolj zahtevne knjige v obliki krajših pregledov zgodovinskih obdobj. Dejstvo, da so si lahko učenci sami izbrali knjigo, ki jih zanima, je bilo zelo dobra motivacija za branje. Naloge na delovnem listu so se izkazale kot uspešen vodnik pri samostojnem domačem branju. Učenci so jih rešili brez večjih težav. Sodeč po pogovoru z njimi ob zaključku projekta jim je največ preglavic povzročalo pisanje kratke obnove. Sicer je večina učencev izbrano knjigo prebrala zelo poglobljeno. Njihove predstavitve knjig so bile zato nazorne in polne zanimivih zgodovinskih dejstev.

VIRI IN LITERATURA

- Drnovšek, M. (1997). V Ameriko. Ljubljana: Založba Mladika.
- Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ, 2005. Dostopno na spletni strani: http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/os/devetletka/program_drugo/Knjiznicna_inf_znanja.pdf (dostop: 24. 2. 2013).
- López Melero, R. (1994). Kako so živeli Grki. Ljubljana: EWO.
- Mali zgodovinski atlas. Ljubljana: Modrijan, 2003.
- Osebnosti: veliki slovenski biografski leksikon. Od M do Ž. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2008.
- Pečjak, S., Gradišar, A. (2012). Bralne učne strategije. Ljubljana: ZRSŠ, str. 73–80, 139–341.
- Program osnovna šola. Zgodovina. Učni načrt. Ljubljana: MŠŠ, ZRSŠ, 2011. Dostopno na spletni strani: http://www.mizks.gov.si/fileadmin/mizks.gov.si/pageuploads/podrocje/os/prenovljeni_UN/UN_zgodovina.pdf (dostop: 24. 2. 2013).
- Slovenska kronika XIX. stoletja. 1800–1860. Ljubljana: Nova revija, 2001.
- Trškan, D. (2007). Lokalna zgodovina: učenje z odkrivanjem. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

POVZETEK

Branje predstavlja najpomembnejše sredstvo za spoznavanje zgodovine. S projektom Domače branje pri zgodovini želimo šestošolcem približati poučno (strokovno) knjižnično gradivo s področja zgodovine ter jih s tem spodbuditi k samostojnemu branju in raziskovanju.

Medpredmetno povezovanje zgodovine s knjižničnimi informacijskimi znanji predstavlja temeljni del projekta, katerega cilj je, da vsak učenec po lastnem izboru prebere eno poučno knjigo s področja zgodovine in jo predstavi sošolcem.

V okviru učne ure zgodovine v šolski knjižnici se učenci seznanijo z razpoložljivim poučnim gradivom s področja zgodovine. Delo poteka v skupinah. Vsaka skupina s pomočjo nalog na delovnem listu z različnih vidikov preuči pet izbranih poučnih (strokovnih) knjig s področja zgodovine. Pri tem ponovi navajanje virov ter se uri v iskanju podatkov iz različnih vrst knjižničnega gradiva. V prispevku je objavljen primer delovnega lista za eno izmed petih skupin.

Učenci si za domače branje v šolski ali drugi knjižnici poiščejo poučno knjigo s področja zgodovine, ki se jim zdi zanimiva, in jo preberejo. Izbrano knjigo predstavijo na delovnem listu s pomočjo nalog, ki predstavljajo nekakšen vodnik pri samostojnem domačem branju. Projekt se sklene z ustno predstavitvijo izbrane knjige sošolcem. Prispevku so dodani delovni list z nalogami za domače branje ter kriteriji za ocenjevanje projekta.